

SOCIALE MEDIER, SOCIALE VIRKELIGHEDER

LÆRERVEJLEDNING, DANSK

OM TEMAET

Børn og unge færdes i stigende grad i sociale online foras, de danner netværksrelationer og fællesskaber og får serveret deres nyheds- og informationsflow fra customized nyhedsfeeds og reklamer samt oplever onlinedebatter ud fra egne og venners likes og delinger. Dette kan bevirke at virkelighedsopfattelser udvikles, forhandles og forstærkes via sociale medier uden dybereliggende teknologisk forståelse for sociale mediers funktionsmåder, uden større opmærksomhed på ophav, tendens og interesser og eventuelt “farvet” af diverse debattråde og personalized links.

INDHOLD

Temaet arbejder især ud fra en kritisk dimension i forhold til:

- De sociale mediers teknologiske design herunder hvilke konsekvenser likes, delinger, visninger og algoritmer har
- Digitale fodspor og overvågning
- Forholdet mellem budskaber, vitalitet og virkemidler på de sociale medier

DIDAKTISKE PRINCIPPER

Elevaktiv

- At give plads til eksperimentel og undersøgende praksis i undervisningen

Kritisk tænkning

- At præsentere elever for forskellige redskaber, begreber og modeller, der kan styrke deres fortolknings- og vurderingsevner

Flerstemmighed

- At bringe elever i dialog med hinanden og stoffet og dele "kontrollen" i klassen ved at arbejde aktivt med dialog
- At stille autentiske spørgsmål og udnytte elevsvar konstruktivt i undervisningen

Scenariebaseret - i "andres sko"

- At vægte, at elever interagerer med hinanden og med stoffet ud fra principper bag *Løgstrups etiske fordring*

- At vægte at arbejde med elevernes fantasi og indlevelsesmuligheder gennem opstilling af scenarier eksempelvis dilemmaer, rollespil, teater, kontrafaktiske fortællinger
- At arbejde med empati og scenarier ved at lade elever leve sig ind i andres situationer og sted, ved at “gennemspille” forskellige perspektiver, valgmuligheder og handlingsforløb

OPGAVER

Youtubere - Om at pynte på virkeligheden

Varighed:

3-4 lektioner

Nøgleord:

Genreforståelse, appelformer, reklameteknikker, fortællerstrukturer, budskaber og multimodale tekster

Opgaven behandler Youtubere som fænomen - i forhold til deres popularitet og appel til børn og unge. Opgaven handler om med hvilket formål youtubere producerer deres videoer.

At få budskaber ud gennem et videomedie er altid genstand for redigering. Videoerne som youtubere udgiver via deres kanaler produceres med et bestemt formål, klippes sammen på en bestemt måde og appellerer til bestemte interesser, holdninger og følelser med henblik på, at videoen får så mange visninger som muligt. Youtubere lever gennem reklamepenge og derfor af visninger af deres videoer. Her er det vigtigt, at

eleverne får øje på disse to forhold, nemlig redigeringen af virkeligheden og det specifikke formål, “YouTube-teksten” har. Der er således tale om et helt specifikt afsender-modtagerforhold- og formål.

Ressourcer fra sitet

Til opgaven bruges **redskaberne:**

- STEPPS
- USP/ESP
- Clickbait
- Narrative strukturer

Opgaven kan med fordel knyttes sammen med:

- **Diskussion:** *Sneboldeffekten - Om når ting går viralt* under temaet *Sociale medier, sociale virkeligheder*
- **Diskussion:** *Pranks og jokes på YouTube - om grænser mellem sjov og alvor online* under temaet *Deltager og producent*
- **Opgave:** *At være mig selfie - om identitet og iscenesættelse* under temaet *Deltager og producent*

Forberedelse

Der findes mange YouTube-videoer og interviews fra eksempelvis Guldtube-uddelinger. Der findes også blogs af kendte youtubere både nationale og internationale, hvis man ønsker at dykke lidt mere ned i en enkelt YouTubers karriere. Det kan også være en god idé at lade eleverne gå på opdagelse og finde nogle af de mest kendte nationale og internationale youtuberes kanaler og lade dem undersøge dem i forhold til layout og opsætning, valg af profilbillede og beskrivende tekster, antal subscribers etc.

Didaktiske læremidler

Medierådet for børn og unge og Forbrugeombudsmanden har udarbejdet et gratis undervisningsmateriale om skjult reklame på sociale medier til 6.-7. klasse, der kan bruges som supplement socialstar.dk.

Elevproduktion

En hurtig måde at producere fængende film på er gennem iMovies forfilmsskabelon. Der findes også videoredigeringsprogrammer på skoletube.dk. Det kan være en god idé at have eksempler på *Clickbait* og *Tweets* med, så eleverne har mulighed for at se dem og evt. analysere dem før de selv skal producere dem.

Tegn på læring

Der er forslag til læringsmål samt læseguide til opgaven, som eleverne kan benytte sig af i besvarelsen af opgaven. Nedenfor er der derfor forslag til *tegn på læring*:

- Eleven anvender begreber om reklameteknikker korrekt

- Eleven forklarer med begreber som redigering, hvilke konsekvens online kommunikationsformer som Clickbait, Tweets og video har for formidling af budskaber
- Eleven demonstrerer indsigt i, hvordan budskaber på nettet konstrueres ved at inddrage eksempler fra kendte YouTubere
- Eleven udarbejder en film - fra idé til færdigt produkt - der er bygget på elevens egen redigering af en episode, som fremgår i manuskript og klipning.

Hvad gør læreren?

Eleverne skal i denne opgave arbejde med både reklameteknikker og narrative strukturer. Her vil det være en god idé, at starte undervisningen med en gennemgang af modellerne i plenum og derefter optræde i vejlederens rolle under gruppearbejdet. Ideen er, at eleverne skal få øje på, at YouTuberes videoer fremtræder som redigeret virkelighed, da deres tilblivelser handler om at få flest mulige følger og delinger med henblik på at opnå midler gennem annoncer og reklamesponsorater. Dvs. at eleverne skal kunne gennemskue, at der ligger bestemte intentioner og hensigter bag YouTube-tekstens budskaber.

Eleverne skal primært arbejde i grupper eller to og to. Det er derfor vigtigt, at du som lærer gør det klart overfor grupperne, hvad deres rolle er og du har overvejelser omkring, hvordan grupperne fungerer bedst og er bedst afbalanceret. Det kan her være overvejelser om roller i gruppen og gruppens sammensætning.

Samtalen i klassen skal danne rum for dialog og diskussion. Derfor skal du udover at være i vejlederens rolle undervejs i deres gruppearbejde, afslutte opgaven med en facilitering af elevernes præsentation samt en klassesdiskussion.

Hvad gør eleverne?

Eleverne skal arbejde i grupper både når de analyserer, producerer og planlægger deres præsentationer. De skal undervejs gennem nogle steps i opgaven, hvor gruppearbejdet derfor er af forskellig karakter. Det er vigtigt i den sammenhæng, at arbejde med elevernes forforståelser (forventningsafstemning), at bevidstgøre eleverne om de arbejdsprocesser, de skal igennem og at hjælpe dem på vej i forhold til de roller, de får og har i gruppearbejdet.

Eleverne arbejder i grupperne med produktion og formidling af en multimodal tekst. De skal først læse fagteksten og arbejde med spørgsmål til teksten. Herefter skal de arbejde med et manuskript og gennemgå det ved hjælp af tjeklisten og hjælperedskaberne, som er anført i opgaven. Eleverne skal producere det interessante budskab og undervejs diskutere og analysere, hvad der sker, når tekst reduceres på de sociale medier til eksempelvis et Tweet eller et Clickbait.

Fanget i en boble - Om bobledannelser på de sociale medier

Varighed:

2-3 lektioner

Nøgleord:

Scenarier, begrebsafklaring, ansigtsløs kommunikation, konfliktoptrapning og mobning online

Opgaven behandler såkaldte bobledannelser på sociale medier herunder polariseringseffekt, tilskuereffekt og lemmingeffekt. Opgaven behandler derudover betydningen af og mulige konsekvenser af ansigtsløs kommunikation, dvs. onlinetekster, som kan føre til misforståelser og i værste fald indgå som mobning. Her er det vigtigt, at eleverne får øje på at likes og delinger ikke udgør neutrale størrelser, men opfattes af systemer (algoritmer) og mennesker (adfærd) og kan muligvis være med til at forstærke bobledannelser og dermed også mobning.

Ressourcer fra sitet

Til opgaven bruges **redskabet**:

- STEPPS

Opgaven kan med fordel knyttes sammen med:

- **Diskussion:** *Sneboldeffekten - Om når ting går viralt* under temaet *Sociale medier, sociale virkeligheder*
- **Vally:** *Talk of the Town* under temaet *Sociale medier, sociale virkeligheder*
- **Opgave:** *Ansigtsløs Kommunikation* under temaet *Kommunikation og kildekritik*
- **Diskussion:** *Vi gider dig ikke mere - om digital mobning* under temaet *Deltager og producent*

Forberedelse

Der findes forskellige videoer, man kan inddrage, som viser noget af det sprog, der findes i mobning. DR3 har desuden lavet en god film om internetmobning og organisationerne Børns Vilkår og Center for Rummelighed behandler også temaet. Nogle af disse videoer er barske og det er derfor en god idé at vurdere indholdet i forhold til den klasse man har. Et illustrativt eksempel på, hvordan folk debatterer og på den måde kan være med til at danne "poler" kan være at finde en debattråd fra Facebook eller fra en af avishusenes debattråde i forlængelse af artikler. Her kan der tages et screenshot af overophedede debatter, hvor eleverne kan læse med og lære mere om genren. Filosof og leder af Center for boblestudier Vincent F. Hendricks har skrevet bogen: *Spræng boblen - Sådan bevarer du fornuften i en ufornuftig verden*, Gyldendal 2016, som kan bruges som baggrundsstof til at forstå bobledannelser på sociale medier.

Funktionelle læremidler

Padlet er et godt værktøj til at samle alle elevernes besvarelser. På den måde kan det virke som en digital væg, hvor elevernes ideer kan vises samlet. *Padlet* fungerer som et kollaborativt værktøj. Man opretter en "væg", som elever får adgang til via en URL.

Elevproduktion

Det kan være en god idé at have eksempler på *opdateringer fra Facebook* med, så eleverne har mulighed for at se dem og evt. analysere dem før de selv skal producere dem.

Tegn på læring

Der er forslag til læringsmål samt læseguide til opgaven, som eleverne kan benytte sig af i besvarelsen af opgaven. Nedenfor er der derfor forslag til *tegn på læring*:

- Eleven anvender begreber som polariserings-, tilskuer- og lemmingeffekt i deres argumentation
- Eleven demonstrerer indsigt i, hvordan effekter opstår på nettet ved at bruge redskabet STEPPS og ved at inddrage eksempler fra eget liv.
- Eleven udarbejder en kort tekst som giver anledning til dialog om effekter og bobledannelser på de sociale medier.

Hvad gør læreren?

Eleverne skal i denne opgave arbejde med såkaldte “bobledannelser” på sociale medier gennem opstilling af et scenarie. Ideen er, at eleverne bliver bevidste om, at sociale medier kan være med til at forstærke nogle kommunikative processer og effekter, der er med til at forstærke og præge vores holdninger.

Eleverne skal primært arbejde i grupper eller to og to. Det er derfor vigtigt, at du som lærer gør det klart overfor grupperne, hvad deres rolle er, og du har overvejelser omkring, hvordan grupperne fungerer bedst og er bedst afbalanceret. Det kan her være overvejelser om roller i gruppen og gruppens sammensætning.

Samtalen i klassen skal danne rum for dialog og diskussion. Derfor skal du udover at være i vejlederens rolle undervejs i deres gruppearbejde, afslutte opgaven med en facilitering af elevernes præsentation samt en klassesdiskussion.

Hvad gør eleverne?

Eleverne skal arbejde i grupper. De skal undervejs gennem nogle steps i opgaven, hvor gruppearbejdet derfor er forskellig af karakter. Det er vigtigt i den sammenhæng, at arbejde med elevernes forforståelser (forventningsafstemning) og at bevidstgøre eleverne om de arbejdsprocesser, de skal igennem for derigennem at hjælpe dem på vej i forhold til de roller, de får og har i gruppearbejdet.

Eleverne arbejder i grupperne med teksten og spørgsmål til teksten. Herefter skal de arbejde med et scenarie, hvor de til sidst skal lave en statusopdatering ud fra scenariet.

Hvert skridt tæller - Om overvågning og digitale fodspor

Varighed:

1-2 lektioner

Nøgleord:

IT og kommunikation, dialog, argumentation, etik

Opgaven behandler temaer som overvågning og digitale fodspor bl.a. ved at eleverne skal arbejde med og undersøge argumentation. Her er det vigtigt, at eleverne får øje på hvilken betydning digitale fodspor kan have i forhold til vores færden online, men også hvordan teknologien er med til at viske grænserne ud mellem, hvad der er privat og hvad der er offentligt.

Ressourcer fra sitet

Opgaven kan med fordel knyttes sammen med:

- **Diskussion:** *Spøgelset i maskinen - om algoritmer på de sociale medier* under temaet *Sociale medier, sociale virkeligheder*
- **Vally:** *Talk of the Town* under temaet *Sociale medier, sociale virkeligheder*
- **Opgave:** *Et kig på etik - om at være online med omtanke* under temaet *Deltager og producent*
- **Opgave:** *Hvor går grænsen? Eller er det bedre der ingen er?* under temaet *Utopia*

Forberedelse

Det kan være en god idé at få eleverne til at tage billeder eller skrive lister over de steder, hvor de mener, vi bliver overvåget. Det kan ligeledes være en god ide, at inddrage elevernes browserhistorik, når de eksempelvis søger på det samme tema som sidekammeraten eller læreren og det muligvis giver forskellige visninger.

Didaktiske læremidler

Red Barnet har udarbejdet et gratis undervisningsmateriale om digitale fodspor til Udskolingen, der kan bruges som supplement.

<https://redbarnet.dk/skole/sikkerchat>

Tegn på læring

Der er forslag til læringsmål samt læseguide til opgaven, som eleverne kan benytte sig af i besvarelsen af opgaven. Nedenfor er der derfor forslag til *tegn på læring*:

- Eleven anvender begrebet digitale fodspor i sin argumentation
- Eleven demonstrerer indsigt i, overvågning ved gennem en brainstorme at inddrage eksempler fra samfundsdebatten og eget liv.

Hvad gør læreren?

Eleverne skal i denne opgave arbejde med overvågning mere generelt og mere specifik med digitale fodspor. Ideen er, at eleverne bliver bevidste om, de samfundsmæssige og identitetsmæssige konsekvenser, der lægger bag den måde, der i dag genereres (person) data på.

Eleverne skal primært arbejde i grupper eller to og to. Det er derfor vigtigt, at du som lærer gør det klart overfor grupperne, hvad deres rolle er, og du har overvejelser omkring, hvordan grupperne fungerer bedst og er bedst afbalanceret. Det kan her være overvejelser om roller i gruppen og gruppens sammensætning.

Samtalen i klassen skal danne rum for dialog og diskussion. Derfor skal du udover at være i vejlederens rolle undervejs i deres gruppearbejde, afslutte opgaven med en facilitering af elevernes præsentation samt en klassesdiskussion.

Hvad gør eleverne?

Eleverne skal arbejde i grupper både når de analyserer og producerer tekst. De skal undervejs gennem nogle steps i opgaven, hvor gruppearbejdet derfor er af forskellig karakter. Det er vigtigt i den sammenhæng, at arbejde med elevernes forforståelser (forventningsafstemning), at bevidstgøre eleverne om de arbejdsprocesser, de skal igennem og at hjælpe dem på vej i forhold til de roller, de får og har i gruppearbejdet.

Eleverne arbejder i grupperne med teksten og spørgsmål til teksten. De kommer undervejs til at styre deres diskussioner og undersøgelser gennem en brainstorm, herudover en stillingtagen til at være for og imod overvågning. Eleverne skal undersøge, diskutere og analysere holdninger til overvågning gennem forskellige mundtlige øvelser, og scenarier.

Vally i dansk

Vally er en pige på 14 år. Hun har det med at dumme sig online. *Vally* er en fiktiv karakter, der går igen under alle 4 temaer. *Vally* er blevet til via inspiration fra diverse artikler og overskrifter fra aviser. Hun kan bruges som optakt til forløb, når I sammen med eleverne vil sætte spot på nogle af de fænomener, de sociale medier har afstedkommet.

Vally er tænkt som en gennemgående figur, som man vil kunne benytte i en mere fri struktur. Hun ville kunne fungere som inspirationskilde til opstart af forløb o.l., men hun vil også kunne fungere som oplæg til skriftlig fremstilling og elevpræsentation.

Dilemmaterning (storycube) i dansk

Terningen "Story Cube - dilemmaterning" indeholder en række primært etiske dilemmaer som kan diskuteres frit i klassen som en del af klassens samlede opstart eller opsamling eller blot som en del af gruppearbejdet. Terningen kan også fungere som en del af elevernes skriftlige fremstilling som en slags igangsætning. Det kan eventuelt stilladseres yderligere i forhold til at give eleverne bestemte roller og nedsætte et debatpanel (se nedenfor) eller arbejde med en slags matrix-gruppeinddeling, hvor de elever der har fået tildelt rollerne også klædes på af en gruppe.

Debatklubben præsenterer!

Eleverne er parate. En skarp studievært venter med spænding på at modtage sine gæster, et debatpanel på 6 tændte debattører! En politiker, en kendis, en journalist, en ekspert, et øjenvidne og politiet venter i kulissen. Lyset dæmpes og publikum sidder klar med deres like-fingre og pap-emojis! Jinglen går i gang, og der zoomes ind.